

Perspektivy a možnosti druhé Topolánkovy vlády

07.února 2007 Lubomír Kopeček

Tak nám vyslovili důvěru vládě Mirka Topolánka, pane Švejk. A který vládě, paní Müllerová? Já znám dvě ... Začínat parafrází klasika českého humoru sice vypadá nepřipadně leč drobně ironický tón si autor tohoto textu nemůže odpustit. Plyne to nejenom z unikátní vleklosti získávání důvěry v parlamentu, ale i z pohledu na konečný výsledek - vládní sestavu.

Podívejme se na šance Topolánkovy vlády „vydržet“ do konce volebního období a její schopnosti prosazovat vládní program. U první otázky konstrukce české ústavy Topolánkově vládě nahrává. Její svržení je možné pouze za předpokladu podpory takového návrhu nadpoloviční většinou všech poslanců, což opozice nemá. V politické praxi je nicméně nutné vzít v úvahu jako základní předpoklad jejího přežití soudržnost koaličních partnerů i jejich poslaneckých klubů. Dosavadní česká zkušenost koaličních vlád se slabým parlamentním zázemím vybízí v tomto ohledu spíše ke skepsi. Druhá Klausova vláda z let 1996 až 1997 se rozsypala v důsledku „autonomizace“ KDU-ČSL a rozkolu v ODS. Vládní koalice ČSSD, KDU-ČSL a US-DEU v letech 2002 až 2006 třikrát vyměnila premiéra, aniž jí to přineslo kýženou stabilitu. Při vzpomínce na ni je navíc nutné dodat, že podobnou možnost s ohledem na - alespoň prozatím trvající - absenci alespoň „101“ parlamentní většiny současná vládní koalice nemá. Může to na jedné straně působit jako záklopka vůči nespokojenosti části ODS s osobou předsedy strany a vlády. Na druhé straně je ale otázkou, zda časem nehrozí jev zvaný „vybublání zavřeného hrnce“, což může mít pro ODS dost nepříjemné důsledky.

Budoucnost koaličních partnerů je nejasná

Vládní spolehlivost obou současných menších koaličních partnerů ODS je do budoucna nejasná. KDU-ČSL po nedávné razantní výměně vedení pomalu hledá (staro)novou tvář a proměněná stranická elita se teprve „rozkoukává“. Důsledkem jsou někdy zvláštní rozhodnutí. Typickým příkladem budiž nominace Heleny Třeštíkové na post ministryně kultury. Svými názory na církve nebo registrované partnerství reprezentuje naprostý protipól lidoveckých straníků a voličů. Je jasné, že lidovci hledají nové voličské loviště, které by jim zajistilo dlouhodobé přežití. Je ale otázkou, jestli zrovna takto naznačený směr jim opravdu pomůže.

U zelených stačí připomenout, že za poslední čtyři roky třikrát vyměnili předsedu. Vždy se to pojilo s razantním pootočením kormidla jejich směřování. Je navíc otázkou, jestli u poslanců zelených nebude jejich stranická disciplína, podobně jako u jejich kolegů jinde v Unii, nižší než jak je obvyklé u jiných stran. Sama o sobě může nejednotnost zelených při důležitých parlamentních hlasováních působit jako jeden z rozklíčujících prvků koalice.

Vedle potenciálně rozkladných a erozivních politických aspektů je nutné zmínit i ty, které naopak šance Topolánkovy vlády zvyšují. Jednak může fungovat přirozená snaha zabránit vládní nestabilitě a případným předčasným volbám ze strany poslanců s nejistým či nepravděpodobným znovuzvolením (asi nejviditelněji případ obou z ČSSD vyloučených poslanců). Paradoxně se důležitým tmelem vládní soudržnosti může stát také to, co lze pracovně nazvat „Paroubkův efekt“. Současný lídr ČSSD v průběhu svého dosavadního působení v čele strany sice zvýšil voličský potenciál sociálních demokratů. Avšak souběžně svým konfrontačním stylem a přehnanými vládními nároky snížil jejich koaliční potenciál (tj. koaliční přitažlivost) pro menší nelevicové politické strany. Pokud by dosavadní

styl své politiky držel v nezkorigované podobě, bylo by to velké plus pro udržení homogenity Topolánkovy vlády.

Paroubkův efekt jako brzda Topolánkovy vlády

Druhým paradoxem ovšem je, že „Paroubkův efekt“ se současně může stát nejenom tmelem, ale i důležitou brzdou Topolánkovy vlády. Dostáváme se tím k druhé otázce položené v úvodu tohoto textu, a to schopnosti této vlády prosazovat vlastní program. Pokud by Paroubek skutečně dokázal „uhlídat“ jednotu hlasování poslaneckého klubu ČSSD a současně držel linii striktně nevstřícné opozice, může se současná vláda připravit na velké problémy při prosazování čehokoli důležitého ze své agendy v poslanecké sněmovně. Spoléhání se na dva bývalé poslance ČSSD je v tomto ohledu krajně problematické.

Při nástupu Topolánkova kabinetu opakovaně zmiňovaná snaha prosadit něco zásadního z vlastní agendy ve spojení s návrhem na vyslovení důvěry vládě, v sobě skrývá velké riziko. Neúspěch takového kroku totiž může nastat v době, kdy podpora vládních stran bude mít zřetelně klesající trend. To není zrovna nejlepší startovní pozice pro případné předčasné volby.

Zesumarizujeme-li výše řečené: stávající vláda má určitou šanci vydržet až do konce volebního období. Bude přitom záležet jak na soudržnosti vládních stran, tak na chování opozice. Její schopnost prosazovat vládní agendu prostřednictvím parlamentu je ovšem velmi limitovaná. Není vůbec vyloučeno, že ze slibovaných reforem se nepodaří prosadit nic či půjde o polovičaté změny. Role vlády tak může být převážně pouze udržovací.